

zető nélkül maradt, megvert és kiéhezett emberek. S ami ennél is rosszabb: senki sem gondolt reájuk és ők is tudták, hogy elfelejtették őket.

— De Nerone nem feledte el őket — szólt közbe Meredith. — Ő mindig velük volt. És mindig vezető volt.

— Nem, ennek is vége lett. Új hatalmak telepedtek meg a földeken. Emberek vadonatúj revolverekkel és tömött töltényekkel, zsebükben a hódítók rendeletével, amely megbízta őket a hegyek tisztogatásával és a rend fenntartásával mindaddig, amíg új kormány alakul. A nevük és az arcuk ismerős volt: Michele, Gabriele, Luigi, Beppi. Volt fölös kenyertük, húskonzervjük, csokoládéjuk, és volt politikai vagy személyes leszámolnivalójuk is. Sokan voltak és erősek voltak, mert az önök Churchillje jelentette ki, hogy bárkit szövetségesnek tekint, aki segít neki Olaszországban rendet teremteni s ezzel megkönnyíti számára a partraszállást Franciaországban. Mit tehetett volna Giacomo Nerone — mit tehetett volna az ön sehová sem tartozó Ignotusa?

— Próbált valamit tenni? Ez érdekel engem. Miért ragaszkodtak egyesek hozzá olyan görcsösen, mint egy szenthez, s miért hagyták cserben a többiek? És főként, miért voltak ellene a partizánok?

— Ez benne van az iratokban — felelte a püspök. — Kollaboránsnak tekintették. Azzal vádolták, hogy a saját hasznára üzérkedett a németekkel.

Meredith erélyesen utasította el a feltételezést.

— Ez nem elegendő! Ez nem magyarázza meg elégségesen a gyűlöletet, az erőszakot és a nézetek megoszlását, sem azt, hogy miért virágzott fel az egyik község és miért jut mind nagyobb nyomorba a másik. És ez nem elég nekünk sem. A nép vértanúságot emleget — hogy Nerone a hit védelmében és az erkölcsi törvényekért halt meg. Mindaz azonban, amire ön rámutatott, politikai ítélkezésre vall; lehet, hogy igazságtalan és kegyetlen volt, de sem több, sem kevesebb ennél. Minket pedig nem a politika érdekel, hanem az ételzsentség, egy ember közvetlen kapcsolata Istennel, aki teremtette.

— Talán nem is volt más, mint ez — egy becsületes ember, akit áldozatul követelt a politika.

— S ez az, amit Excellenciád hisz?

— Fontos az, hogy én mit hiszek, Monsignore?

A finom patricius-arc Meredith felé fordult. A keskeny ajkak irónikusan mosolyogtak.

Azután hirtelen, mintha jeges vizet loccsantottak volna az arcába, úgy csapott le Meredithre az igazság. Ennek az embernek is megvan a keresztje, amelyet hordania kell. Hiába püspök, nem menti meg attól, hogy kétségek kínozzák, félelmek üldözzék, a kísértés végső határáig. Különös együttérzés rendítette meg Meredith kiszikkadt szívét. Csendesen felelte:

— Hogy fontos-e? Úgy gondolom, nagyon fontos.

— Miért, Monsignore? — Az okos, mélytűző szempár szinte kihívó volt.

— Mert ön éppenúgy fél Isten ujjától, ahogyan én.

Possonyi László fordítása

A mi Atyánknak, aki a mennyekben van, kétségtelenül fő kívánsága az, hogy a minket fenyegető rossz ellen harcoljunk, azt a minimumra csökkentésük (még a legegyszerűbb fizikai rosszat is), másképpen lehetetlen volna őt felfogni, mégkevésbé szeretni.

Teilhard de Chardin